

โดย รศ.ดร.ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ
อาจารย์ประจำคณะนิติศาสตร์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

บุคคลสาธารณะ

การแสดงออกซึ่งความคิดเห็นหรือวิพากษ์วิจารณ์สิ่งต่าง ๆ เป็นสิทธิพื้นฐานและเสรีภาพที่รับรองไว้ในรัฐธรรมนูญ อย่างไรก็ตาม เสรีภาพของบุคคลย่อมสิ้นสุดเมื่อไปกระทบกับสิทธิของผู้อื่นเข้า ก็จะเป็นการกระทำความผิดด้วยกฎหมาย (abuse of right)

การแสดงความคิดเห็นจนเป็นข่าวสาธารณะปรากฏตามสื่อต่าง ๆ รวมถึงการอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐบาลของสมาชิกสภานิติบัญญัติอาจเสี่ยงต่อความผิดอาญาฐานหมิ่นประมาทผู้อื่นด้วยการโฆษณาตามมาตรา ๓๒๘ ได้

แต่กระนั้น กฎหมายหมิ่นประมาทก็ยังเปิดโอกาสให้อำนาจบุคคลในการแสดงความคิดเห็นหรือข้อความโดยสุจริตได้

(๑) เพื่อความชอบธรรม ป้องกันตนหรือส่วนได้เสียเกี่ยวกับตนตามครองธรรม เช่น การไปแจ้งความให้ดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิด หรือเป็นพยานในศาล การให้ปากคำกับคณะกรรมการสอบสวนเรื่องทุจริตหรือประพฤติมิชอบของบุคคลอื่น

(๒) ในฐานะเป็นเจ้าของพนักงานปฏิบัติการตามหน้าที่ เช่น พนักงานสอบสวนรายงานข้อความหมิ่นประมาทพระบรมเดชานุภาพ เพื่อให้มีการดำเนินการต่อไป ไม่ทำให้เขากลายเป็นผู้กระทำความผิดฐานหมิ่นพระบรมเดชานุภาพเสียเอง

(๓) ตีชมด้วยความเป็นธรรม ซึ่งบุคคลหรือสิ่งใดอันเป็นวิสัยของประชาชนย่อมกระทำ ข้อนี้คือการแสดงความคิดเห็นอย่างสุจริตตามเสรีภาพในรัฐธรรมนูญนั่นเอง โดยเฉพาะการวิพากษ์วิจารณ์นักการเมืองซึ่งเป็นบุคคลสาธารณะ (public figure) ซึ่งจะเป็นประเด็นหลักในบทความนี้

(๔) ในการแจ้งข่าวด้วยความเป็นธรรมเรื่องการดำเนินการอันเปิดเผยในศาลหรือในการประชุม

ตามอำนาจที่กฎหมายให้ไว้ใน (๓) ข้างต้น หมายถึง การวิพากษ์ติชมบุคคลสาธารณะ ซึ่งหมายถึงบุคคลที่อยู่ในความสนใจของสาธารณชน เช่น ดารา นักแสดง หรือผู้ซึ่งการกระทำของเขา มีผลกระทบต่อสาธารณะ เช่น ครู อาจารย์ นักการเมือง โดยเฉพาะผู้มีตำแหน่งบริหารในราชการ

บุคคลสาธารณะ อาจแยกเป็นลักษณะได้ดังนี้

๑) **บุคคลสาธารณะที่มีลักษณะหรือแสดงออกซึ่งความเป็นบุคคลสาธารณะอย่างชัดเจน** (Obvious public figure) บุคคลสาธารณะประเภทนี้จะถือว่าเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธ์กับประโยชน์สาธารณะหรือประโยชน์มหาชนโดยตรง ซึ่งอาจแบ่งออกเป็นระดับต่าง ๆ ได้อีก ดังนี้

๑.๑) บุคคลที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับประโยชน์สาธารณะในระดับต่าง ๆ ได้แก่ นักการเมือง หรือผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับประชาชน เช่น นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี วุฒิสมาชิก สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ตลอดจนนักการเมืองระดับท้องถิ่นต่าง ๆ

๑.๒) บุคคลที่ให้บริการสาธารณะหรือเกี่ยวข้องกับประชาชนในฐานะที่เป็นข้าราชการประจำ เช่น ข้าราชการฝ่ายปกครอง ข้าราชการทหาร ข้าราชการตำรวจ ข้าราชการตุลาการ ข้าราชการครู หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐที่สังกัดส่วนราชการต่าง ๆ เพราะนโยบายหรือการปฏิบัติงานของเขากระทำต่อความเป็นอยู่ของประชาชนโดยทั่วไป

๒) **บุคคลสาธารณะที่จำกัดตามวัตถุประสงค์ของการแสดงออกซึ่งความเป็นบุคคลสาธารณะนั้น ๆ** (Limited-purpose public figure) บุคคลประเภทนี้จะถือว่าเป็นบุคคลสาธารณะ เฉพาะในเรื่องที่ได้แสดงออกตามที่ตนเองมีส่วนเกี่ยวข้องกับกิจกรรมหรือการดำเนินการนั้น ๆ หรือในช่วงเวลาหนึ่ง ๆ เท่านั้น ได้แก่

๒.๑) บุคคลที่อาสาตนเข้ามาดำเนินกิจกรรมในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่งหรือสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่งโดยเฉพาะเจาะจง เช่น ผู้นำกลุ่มผลประโยชน์หรือตัวแทนในการต่อสู้เรียกร้องทางการเมืองเพื่อบรรลุข้อวัตถุประสงค์ในเรื่องที่กลุ่มของตนต้องการ นักวิชาการอิสระที่เข้ามาเป็นสื่อกลางหรือไกลในการเผยแพร่ความคิดเห็นต่อปัญหาที่เกิดขึ้นในบ้านเมือง

๒.๒) บุคคลผู้ประกอบอาชีพในด้านสันชนาการและให้ความบันเทิงแก่ประชาชน เช่น ดาราภาพยนตร์ ศิลปิน นักร้อง นักแสดง นายแบบ นางแบบ นักพูดทอล์คโชว์ นักกีฬาอาชีพ

๒.๓) บุคคลผู้ประกอบวิชาชีพในด้านสื่อสารมวลชน เช่น ผู้ดำเนินรายการหรือผู้สื่อข่าววิทยุโทรทัศน์ และนักหนังสือพิมพ์หรือคอลัมนิสต์

๒.๔) บุคคลที่ทำหน้าที่เผยแพร่คำสอนทางศาสนาหรือปฏิบัติธรรมจนเป็นที่ยอมรับของประชาชนโดยทั่วไป เฉพาะบุคคลที่เปิดเผยตัวต่อสาธารณชน เช่น พระเกจิอาจารย์ พระนักเทศน์

๒.๕) บุคคลที่เปิดเผยตัวให้ปรากฏต่อสาธารณะหรืองานสังคมต่าง ๆ ในฐานะที่เป็นบุคคลระดับสูงในสังคม (hi-society) เช่น นักธุรกิจชั้นนำที่ประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพ หรือผู้ที่สืบเชื้อสายมาจากตระกูลอันทรงเกียรติซึ่งเป็นที่รู้จักในวงกว้างทางสังคมหรือมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือกิจกรรมสาธารณกุศลต่าง ๆ เพื่อสังคม

๓) บุคคลสาธารณะที่ไม่ได้เข้ามาโดยสมัครใจหรือบุคคลสาธารณะโดยบังเอิญ (Involuntary limited-purpose public figure or By change public figure)

บุคคลประเภทนี้ ก็คือคนธรรมดาทั่วไปที่ใช้ชีวิตอยู่ในสังคมและไม่ได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับประโยชน์สาธารณะในแง่ของความเป็นอยู่ของประชาชนแต่อย่างใด แต่สถานะความเป็นบุคคลสาธารณะของเขาได้ปรากฏเมื่อเรื่องราวของเขาได้ถูกเสนอเป็นข่าวทางสื่อมวลชนต่าง ๆ ซึ่งสถานะความเป็นบุคคลสาธารณะของบุคคลประเภทนี้จะมีระยะเวลาไม่คงทนถาวร เนื่องจากประชาชนจะให้ความสนใจในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่งอันจำกัดเท่านั้น เมื่อหมดความสนใจความเป็นบุคคลสาธารณะก็จะหมดไปทันที ยกตัวอย่างเช่น คนขับรถแท็กซี่ซึ่งเก็บกระเป๋าสตางค์เงินที่ผู้โดยสารลืมไว้ในรถแท็กซี่ส่งให้เจ้าหน้าที่ตำรวจเพื่อคืนให้แก่เจ้าของ เด็กนักเรียนที่สอบเข้ามหาวิทยาลัยได้เป็นอันดับหนึ่งของประเทศ ผู้ต้องหาในคดีอาญาที่ถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจจับกุมตัวและมีการแถลงข่าวการจับกุมต่อสื่อมวลชน และผู้ที่ตกเป็นข่าวหน้าหนึ่งบนหนังสือพิมพ์รายวัน ตลอดจนบุคคลทั่วไปที่ตกเป็นข่าวทางอินเทอร์เน็ตตามเว็บไซต์ต่าง ๆ ซึ่งมีประชาชนเข้าไปแสดงความความคิดเห็นอย่างกว้างขวางในเรื่องของเขา เป็นต้น

ดังนั้น บุคคลสาธารณะเหล่านี้จึงอาจถูกดำเนินคดีในส่วนที่แสดงออกต่อสาธารณะ เช่น กล่าวหาว่าสนามบินสุวรรณภูมิมีการทุจริต เพราะปรากฏรอยร้าวบนรันเวย์ รัฐมนตรีหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องจะฟ้องร้องผู้กล่าวหาหมิ่นประมาทไม่ได้ เพราะรอยร้าวทำให้คนทั่วไปเข้าใจได้ว่าอาจมีการทุจริตเช่นนั้น ผู้เกี่ยวข้องคงมีหน้าที่เพียงชี้แจงข้อมูลและข้อเท็จจริงให้สาธารณชนหายข้องใจเท่านั้นเพราะข้อมูลมีอยู่ในอำนาจของตนฝ่ายเดียว

เมื่อเป็นเช่นนี้ หากปล่อยให้บุคคลสาธารณะเหล่านี้เที่ยวฟ้องหมิ่นประมาทพยานเอกชนหรือสื่อมวลชนต่าง ๆ เพื่อปิดปากผู้เปิดโปงการทุจริต ฉ้อโกงของบุคคลเหล่านั้นกันอย่างพร่ำเพรื่อ *บุคคลสาธารณะ สละ “อะ” คงจะหาย กลายเป็น “บุคคลสาธารณะ” ไปได้ !!!*

